

Oresteia HETPALEIS / SIMON DE VOS

Zonnebaden met de goden, kijken naar de horizon

De wereld ligt aan je voeten. Deze eeuwenoude gedachte is de drijfveer die jongeren moed geeft om de vergissingen van vorige generaties ongedaan te maken. Tegelijk houdt die enorme wereld hen klein wanneer ze beseffen dat ze nauwelijks weten wat er achter de horizon voor hen verborgen ligt. Met *Oresteia* als oerpamflet voor de jeugd regisseert Simon De Vos voor hetpaleis een Orestes heen-en weer geslingerd tussen goed doen en kwaad verrichten. Scenograaf Stef Stessel toont hem op een hellend vlak.

Lotte Ogiers

<https://www.pzazz.theater/nl/recensies/toneel/zonnebaden-met-de-goden-kijken-naar-de-horizon>

Oresteia

HETPALEIS / SIMON DE VOS

Zonnebaden met de goden, kijken naar de horizon

Lotte Ogiers

Gezien op 18 november 2021 hetpaleis, Antwerpen

Het knispert en kraakt wanneer Orestes (Jonas Vermeulen) zich in de eerste scène afvraagt wie hij is. Zijn bebloede handen en besmeurde kroon bewijzen dat er een hele geschiedenis voorafgaat aan deze existentiële vraag. Een geschiedenis van offers en wraak. En hij, Orestes, gedoemd tot moedermoord? Een enkele spot verlicht de eenzaamheid van zijn lot. Een zestienjarige jongen aan wie het bloed van vorige generaties kleeft, blijft voor Simon De Vos en dramaturg Koen Haagdorens een heel eigentijds personage. De status van *Oresteia* als opstap naar een moderne democratie kan volgens hen ook nu, in tijden van maatschappelijke verwarring, gelden als een voorbeeld om te tonen aan jongeren dat alles ook anders kan.

Wanneer het podium breder verlicht wordt, zijn alle hoofdrolspelers uit de klassieke tragedie te zien op het schuine plateau dat het hele podium inneemt. Klytaimnestra (Nadia Amin) die haar man Agamemnon (Koen De Graeve) zal vermoorden nadat die hun dochter Ifigeneia geofferd heeft. Hun andere dochter, Elektra (Evelien Bosmans), zieneres Cassandra (Lisah Adeaga) en Sebastiaan de Bie als Aigisthos, de minnaar van Klytaimnestra. Ze zijn veroordeeld tot elkaar en blijven heel de voorstelling op de kleine oppervlakte bewegen. Het is moeilijk om overeind te blijven omdat wraak en geweld hen omringt en bloed, alsof het heilzaam bronwater is, zich een weg naar beneden zoekt. De warme gloed van de spots op de zwarte stenen die het hele vlak bedekken, belichten de gestreden strijd van Agamemnon in Troje en tonen tegelijk dat er weinig nodig is om het vuur terug aan de lont te steken. Wie goed kijkt, kan zich het smeulen inbeelden, aangewakkerd door de magistrale muziek van Millionaire-muzikanten Tim Vanhamel en Sjoerd Bruil. Zo hoog op het plateau zijn ze als twee schaduwen van goden die nu en dan neerdalen om de kruipende en overeind krabbelende mensen beneden te begeleiden.

De thuiskomst van Agamemnon en de aanslag op zijn leven die hierop volgt beslaan een groot deel van de voorstelling. De prachtige scènebeelden bepalen de voorstelling, maar de scenografie veroordeelt de acteurs tot een eerder statisch spel. De klassieke tekst en innerlijke monologen krijgen hierdoor weinig lucht in de eerste bedrijven. Wie geen tekst heeft, kronkelt wat doelloos als een slang in het ijle. Er is geen ruimte om écht te spelen.

Orestes vraagt niet alleen wie hij is, maar vooral: 'Wie moet ik zijn?'

Ook Orestes zwijgt en kijkt. Hij hoort hoe zijn zus Ifigeneia een goddelijk offer wordt en ziet hoe zijn moeder haar man bij thuiskomst koelbloedig vermoordt in zijn warme bad. Hij kijkt naar zijn ouders die dezelfde fouten maken als hun ouders en voorgaande generaties. En Orestes vraagt niet alleen wie hij is, maar vooral: 'Wie moet ik zijn?'

Aangevoerd door een hevige Elektra, verscheurd door eigen hart en hoofd, kan Orestes zijn eigen onheil niet langer bedwingen tijdens de laatste worsteling met zijn moeder Klytaimnestra. En na de moedermoord blijft er van een jongen niets meer over. De acteurs vegen met grote, grove borstels alle grind naar beneden. Schuld en onschuld, toeval en lotsbestemming, de onderlaag ligt in zwarte hopen onderaan het hellende speelveld dat een bronzen, schitterende vlakte verborgt onder al die menselijke ellende.

Een strand waar de goden zonnebaden, zo wil Simon De Vos het. Evelien Bosmans is Apollo nu, Lisah Adeaga Athena. De drie anderen beelden de Wraakgodinnen uit. Euripides toonde in zijn versie van *Orestes* de goden veel menselijker dan Aeschylus deed, Simon De Vos gaat nog verder: met hun witte badjassen paraderen de goden over het strand waar de rechtszaak van Orestes luchtig wordt gevoerd. De zaallichten gaan aan. Het publiek is meer dan toeschouwer, stem van een nieuw soort systeem in de klassieke tekst. Voor de acteurs lijkt dit deel een bevrijding te zijn. Er is spelplezier. Vooral Koen De Graeve en Evelien Bosmans herleven. Maar maakt Simon De Vos van deze belangrijke rechtszaak nu geen te speelse voetnoot?

Hoewel Jonas Vermeulen geloofwaardig is als zoekende tiener en moordende man, laat hij bij zijn laatste monoloog zeggingskracht liggen. Zijn strijd is gestreden en hij is vrijgesproken door de context van het geweld. Orestes berust in zijn lot. Maar in die berusting verliest Jonas Vermeulen de aanmoediging uit het hoofd. Hij spreekt het publiek, het volk, aan. Hier en nu. Hij praat over de kracht van het moment. Het publiek moet baas worden van haar schouwtoneel. Hij legt zijn kroon af, maar vergeet krachtdadig te zeggen: wie je bent maakt niet uit, nu is het aan u.